

Seria de autor

•

ION DRUȚĂ

Ion DRUȚĂ

Grădina Domnului

Ion DRUȚĂ (3 septembrie 1928, comuna Horodiște, județul Soroca). Cele dintâi povestiri îi sunt publicate la începutul anilor '50. Primul volum de schițe și nuvele, *La noi în sat*, vede lumina zilei în 1953, fiind urmat de alte povestiri, apoi de romanul *Frunze de dor* (scris în 1955, publicat în 1957). Colaborează la ziarele *Țăranul sovietic*, *Moldova socialistă* și la revista *Femeia Moldovei*. Absolvă Cursurile Superioare de Literatură de pe lângă Institutul de Literatură „A. M. Gorki” al Uniunii Scriitorilor din URSS (1957). Criticile distrugătoare din partea oficialităților comuniste din RSS Moldovenească vizând scrierile sale, mai ales romanul *Povara bunătații noastre* (1963, prima parte, *Balade din câmpie*, integral, *Povara bunătații noastre*, 1970), precum și filmul *Ultima lună de toamnă*, îl fac pe autor să se stabilească la Moscova (1959). Ca dramaturg, este autorul unui șir de piese montate cu succes atât în RSSM, cât și pe scenele multor teatre din fosta URSS și din străinătate: *Casa mare* (1961), *Doina* (1968), *Păsările tinereții noastre* (1971), *Horia* (1973), *Frumos și sfânt* (*Sfânta sfințelor*; 1974), *Cervus divinus* (1975), *Apostolul Pavel* (1996) și multe altele.

În 1967 i se decernează Premiul de Stat al RSS Moldovenești pentru nuvela *Ultima lună de toamnă* și romanul *Balade din câmpie*. Scriitor bilingv, publică la Moscova în limba rusă mai multe volume de proză, eseistică și dramaturgie. Deține titlurile de Scriitor al Poporului (1988), membru de onoare al Academiei Române (1990) și membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (1992). Laureat al Premiului Național al Republicii Moldova în domeniul literaturii (2008) și al Premiului Constantin Brâncoveanu, secțiunea Literatură (2014).

Opera sa include, de asemenea, romanele *Clopotnița* (1972) și *Biserica Albă* (1983).

„Druță mă uimește, mă cutremură de fiecare dată prin optimismul său inepuizabil. El, care a avut de înfruntat atâtea! E ceva de neînchipuit. Se întunecă cerul cu desăvârșire, dar iată că apare în piesă un om, unul singur, și se întâmplă ceea ce părea cu neputință. La Druță omul este singurul răspunzător în fața conștiinței sale, pentru că nu există o mai mare răspundere decât cea pe care o ai pentru sufletul tău, pentru casa ta, pentru neamul din care cobori și în general pentru tot ce e viu pe lume.”

CARTIER POPULAR

Ion DRUȚĂ

Grădina Domnului

Eseuri, balade, amintiri

1951-2017

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 021 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și pe cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Em. Galaicu-Păun

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Credit fotografic: arhiva Ion Druță

Design/tehnoredactare: Valeria Idjilov

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic

Ion DRUȚĂ

GRĂDINA DOMNULUI

Ediția I-a, mai 2017

© 2017, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Druță, Ion.

Grădina Domnului : Eseuri, balade, amintiri : 1951-2017 / Ion Druță ;
cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău : Cartier, 2017 (Combinatul Poligrafic). – 364 p. –
(Colecția Cartier popular / coord. de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4)

(Seria de autor, ISBN 978-9975-86-039-0).

Indice de nume: p. 359-362. – 700 ex.

ISBN 978-9975-86-165-6.

821.135.1(478)-8

D 85

LUPANIADA

Înălțarea și prăbușirea unei epoci

Capitolul I

Ursitoarea

Poeții vin și transformă gloata în națiune.

1

Vremurile noastre, dacă vom ajunge să le intitulăm cândva, eu le-aș numi Răscrucea, sau Marea Răscruce, sau Ultima Răscruce, depinde de ceea ce ne așteaptă acolo, după deal. Azi, manualele de istorie, pe care nu mai ostenim a le tot face și reface, evită cu încăpățănare momentele esențiale, cu adevărat istorice pentru supraviețuirea neamului moldovenilor – cine, când și pentru ce ne-a coborât de pe cuptor; cine, când și pentru ce ne-a smuls de la vatră, risipindu-ne prin lume?

În ceea ce mă privește, ziua când am fost coborât și smuls rămâne pecetluită cu litere de foc în pomelnicul meu spiritual. După cum se știe, birocrăția sovietică, cu duh revoluționar în toate structurile sale, nu presupunea niciun fel de tranziții sau perioade pregătitoare. Totul trebuia să se producă în genul luptelor de clasă – prompt, categoric,

nercruțător. O foiță cât palma, cu scris frumos, caligrafic. Cana, lingura, merinde de drum, în douăzeci și patru de ore – prezentarea pe peronul gării pentru îmbarcare.

Foița asta, căzută din senin, pocnitu-m-a pe treisprezece octombrie o mie nouă sute patruzeci și șapte, după care, în cei aproape patru ani de armată, am fost nevoit să completez nenumărate formulare. Unul din paragrafele cele mai importante era: când, de către cine mobilizat. Răspunsul meu era: treisprezece octombrie 1947, comisarriatul militar din Drochia. De-atâtea ori am tot răspuns la această întrebare, în scris și verbal, încât până și azi, la peste optzeci de ani, de voi fi sculat noaptea din somn și întrebat: când, de către cine mobilizat, răspunsul e deja gata, cu intonație cu tot.

Nu am fost niciodată un mare pasionat al jubileelor, ba chiar, în măsura posibilităților, am căutat să le evit, dar iată că, mai dăunăzi, mă trezesc noaptea din somn, pentru că cineva îmi șoptește la ureche: s-a trecut de miezul nopții, începe un nou treisprezece octombrie. Ei și, fac eu prin somn. Cum adică – ei și? Păi, se împlinesc azi cincizeci de ani, o jumătate de secol te desparte de acea zi posomorâtă de toamnă când ai fost și coborât, și smuls.

Lăcrăma sărmana mea maică, așezându-mi merindele de drum. Adică mai mult ofta decât să lăcrămeze. Nu mai avea lacrimi după ce ne-a tot petrecut la drum – mai întâi pe tata, apoi pe cei doi frați mai mari, acum venise rândul mezinului. Unde mai pui că, în adâncul inimii, era convinsă că, peste un scurt timp, mă voi întoarce. Sora mi-a destăinuit că, în prima iarnă, mă tot aștepta sară de sară, ținea lumină până târziu, aproape de miezul nopții.

Ca și mulți alți fii de plugari, eram bolnav de patima satului de baștină, bolnav în așa măsură, încât nu mă mai puteam despărți de el. Dădeam examene ușor, eram peste tot admis, dar, după două-trei zile, mi se făcea dor de satul cel cu cer albastru, vorba cântecului. Lepădam totul și fuga înapoi acasă. Am fugit și de la Soroca, și de la Bălți, și de la Chișinău.

Unitățile militare unde mi s-a întâmplat să fac armata nici să audă de ceea ce se cheamă dor de satul cel cu cer albastru. Corpul nostru de armată, după sfârșitul războiului, a fost un timp staționat în Austria, apoi a primit ordin de dislocare în cazărmile de la periferia Tiraspolului. Pentru că nu ajungeau trenuri de evacuare, i s-a dat ordin să vină pe jos, de la poalele Alpilor până pe malul bătrânului Nistru. Mare lucru, pentru un corp de infanterie, două mii și ceva de kilometri. Transport aveau numai comandanții de unități și ofițerii superiori. În cele două săptămâni de marș forțat, câțiva ostași și câțiva ofițeri au decedat în drum, istoviți de răni și oboseală. În ziua de Pocroave, când am ajuns în curtea unității noastre, veteranii stăteau tolăniți pe sub cazărmi, încălzindu-și bătăturile la un soare ce abia se mai ghicea printre nori, și părea că nimic nu-i mai interesează pe lumea asta.

După câte înțeleg eu acuma, Comandamentul corpului de armată din Tiraspol, atunci, în 1947, nu prea știa ce să facă cu noi, o sută și ceva de băietani măturați de prin satele Moldovei. A ne repartiza prin plutoane, printre ostașii ce făcuseră deja războiul, era riscant. Așa-ziii veterani umblau mai mult de capul lor, zornăindu-și medaliile, în sensul că ei și-au făcut deja datoria pe câmpul de luptă. Acum

așteptau demobilizarea, care, din anumite motive, cam întârzia. A-i încolona împreună cu bobocii, cum erau numiți recruții abia mobilizați, pentru a face muștruluală pe câmpul de instrucții, era de neconceput, iară bobocii cum pot deveni ei soldați adevărați fără muștruluală respectivă?!

Astfel apăru ideea formării, în cadrul regimentului 149, a unei școli de sergenți, așa-numita *polkovaia škola*. Totul ni se dase nou-nouț: haine, încălțăminte, paturi. În-săși școala, completată cu ofițeri și sergenți aleși pe sprânceană. În schimb, eram supuși unei discipline și unui regim strict cum nu se mai poate. Opt ore de instrucție în câmp, după masă, trei sferturi de oră de somn în pat, neapărat dezbrăcat, seara, o oră de timp liber, pentru ca, a doua zi, la șase dimineața, fie că ninge sau plouă, numai în pantaloni și cămașă, fuga pe platoul regimentului pentru dezmoțire, unde ne aștepta deja orchestra regimentului cu nemuritoarele „Amurskie volnî”.

În ciuda strictei subordonări, potrivit căreia nu te puteai adresa nici măcar comandantului de pluton, decât numai cu autorizația sergentului tău, aveam cu toții un colac de salvare. Ne puteam oricând adresa comisarului, fără a risca încălcarea regulamentului. Comisarul regimentului nostru sau, cum au fost ei rebotezați spre sfârșitul războiului, adjunctul comandantului de regiment pentru probleme politice era un maior pe nume Voloșin.

Era o figură cât se poate de pitorească, comisarul celui al nostru. În primul rând, adjunctul unui colonel trebuia să aibă cel puțin gradul de locotenent-colonel, *podpolkovnik*, cum s-ar zice, și nicidecum de maior, căci erau pline spațiile dintre cazărmi cu maiori de tot felul. În rândul

doi, maiorul Voloșin nu părea a fi ofițer de carieră, nu avea nimic din bravada ofițerilor consacrați serviciului militar. Era de felul său un om greoi, masiv, lat în spete, încetinel în mișcări, și haina ceea, împreună cu epoleții arși de soare și puțin deformați, părea luată de la cineva cu împrumut.

Privit așa, de la o parte, maiorul Voloșin părea un civil, un țăran obosit la munca pământului, căruia, iată, i-a venit acum să mai facă și armată. Unde mai pui că numele de Voloșin, tradus în limba noastră, ar fi Valahul, sau Vlahul, acesta fiind în Rusia numele celor originari din bazinul carpatic. De la Cantemir încoace, sumedenie de pământeni de-ai noștri pot fi întâlniți prin Rusia, cu nume puțin deformat, dar care amintesc patria lor de origine. Astfel, comisarul regimentului nostru, maiorul Voloșin, nu este deloc exclus să fi fost o ramură din codrul mioritic.

Venea aproape zilnic la etajul doi, în secția separată unde era staționată *polkovaia škola*. Nu căuta pe sub paturi, nu țin minte să fi făcut observații cursanților că nu și-au încheiat toți nasturii sau nu și-au lustruit bine încălțările. Se plimba domol printre paturile de fier, așezate în două etaje, ca un țăran ce merge domol în urma plugului, dar însăși prezența lui disciplina, punea pe temelii sănătoase totul în jur.

Alteori apărea, dis-de-diminează, în ospătărie, când luam masa. Nu căuta ce ni s-a pus în blid, cât de bine a fost tăiată hrinca de pâine ce ni se cuvenea, dar, cum numai apărea, peste întreaga ospătărie se așeza ordinea și un duh binevoitor, cam ciudat într-o unitate militară. Uneori apărea în holul de la primul etaj, unde era staționată enorma bibliotecă a regimentului. Nu se băga printre rafturi, nu

răscolea fișele personale să vadă cine și ce citește. Stătea cu mâinile cruce la piept, ca un țăran ieșit la poartă – de, stătea să vadă ce mai face lumea.

Singurătatea, disperarea despărțirii de baștină începu a mă goni serile spre biblioteca regimentului. Nu știu prin ce se poate explica fenomenul, dar, la acea oră, regimentul nostru avea una din cele mai bogate biblioteci din câte mi-a fost dat să văd prin Moldova. Fie că era pradă de război, fie că a fost o donație, sau li se repartizase conform registrelor de aprovizionare.

Odată, pe când ieșeam cu un clit de cărți subsuoară, mă pomenesc urmărit cu multă atenție de către maiorul Voloșin, care stătea lângă ieșire. Căutam să-l ocolesc cumva. Fiindu-mi dreapta ocupată, nu aveam cum să-l salut conform statutului, dar ți-ai găsit...

— Курсант! А подойди ко мне.

Căutam disperat unde să-mi pun cărțile.

— Не надо, зисе молсом. Покажи что читаешь. Чехов. Это хорошо. Горький. Тоже хорошо. Что, еще и Толстой? Небось, пишешь?

— Пишу.

— Печатаешься?

— Изредка.

— Почему изредка?

— Служба.

— Ну да, служба...

După o scurtă frământare, zice:

— Вот что я смог бы сделать для тебя. Через месяц завершается ваша учеба. Вы будете распределены по ротам. Постараюсь, чтобы тебя направили писарем в

саперную роту. Там одни мастеровые. С утра уходят на целый день. Будет у тебя время и на чтение, и на писание.

***

De-a lungul anilor, am încercat de nenumărate ori să dau de urma maiorului Voloșin, să-i mulțumesc pentru sufletul lui delicat, pentru sprijin și înțelegere, dar nu i-am putut da de urmă. Mulți din ofițerii regimentului, după demobilizare, au rămas în Tiraspol, se cunoșteau ei între ei, se cunoșteau familiile lor, dar, cum numai rosteam numele Voloșin, parcă ar fi luat apă în gură...

Poate dumneata, dragă cititorule, să fi auzit ceva de maiorul Voloșin sau de urmașii lui, că a trecut de-atunci o lungă viață de om, poate știți pe unde or fi ei? Rog frumos...

2

Cele nouă luni în școala de sergenți au fost, poate, cele mai grele în toți anii de cătănie. Iarna întregă, pe frig și pe viscol, zi de zi, dis-de-diminează, eșalonați, cu arma plină de promoroacă pe umăr și cu toată gospodăria ce zângănea la fiece pas prinsă de brâu, împreună cu săltărețul «По долинам и по взгорьям» mergeam la mult secatul și mult pustiul câmp de instrucție. Ne întorceam spre seară, degerați și osteniți, cu aceeași cântare. Ni se frângea vocea cu cântec cu tot, dar regulamentul cerea să revenim la cazarmă biruitori și voioși cum nu se mai poate.

Din aprilie și până prin octombrie, în lagărele de vară de la Sărata, în inima Bugeacului. Veri secetoase, vânturi fierbinți, haine arse pe umeri și în spinare de sărurile oboșelilor. Nisip gonit de vânturi peste câmpurile împărăginite, cum arătau ele atunci, după război, nisip de-a lungul văilor pline de corturi, nisip în bucata de pâine pe care o primeai la cantină, nisip pe perna pătucului tău.

Mai ales chinuitoare erau manevrele de toamnă: când câmpurile recoltate rămăneau pustii, desfrunzite, înglodate, așa încât *polcurile* flămânde să nu aibă ce pustii în calea lor, atunci începeau expedițiile de toamnă, așa-zisele manevre *приближенные к боевой обстановке*. Șapte-opt zile cu arma, muniția și toată gospodăria ostășească în spinare. Se înainta zi și noapte, făceam peste o mie de kilometri pe parcursul manevrelor. Ațipeam în pauzele de câte zece, cincisprezece minute în picioare, precum dorm caii.

Mi-aduc aminte, un bun prieten al meu din anii ceia, unul Căpățână, de undeva de sub Ocnița, în una din pauzele cele grele îmi șopti înfrigerat:

— Iac-așa, frate Ioane, și Mântuitorul nostru se chinuia...

Șapte-opt zile numai *вперед* și *вперед*. Totul se petrecea într-o tăcere absolută, ferească Domnul să zornăie cumva gospodăria pe care o purtam în spinare ori prinsă de centură. Mă salva harul artistic. Ne prind zorile, să zicem, pe-un vârf de deal. Pauză, zece minute. Hăt în depărtare răsar din ceață câțiva plopi pe malul mării. Pornim spre dâșii. Nu apuc să rotunjesc bine partea întâi a romanului că mă și pomenesc rezemat de plopii din zare.

Cum anume am ajuns, pe unde am mers, habar nu aveam. Fusesem deja în altă lume.

Multe din cele ticluite în timpul manevrelor de toamnă, după revenirea în cazărmi de iarnă, le așterneam pe hârtie. Un caiet întreg era plin cu un poem ce se numea, după câte îmi aduc aminte, *Ursitoarea*. Bucata se cerea imediat scoasă în lume, citită, dar cui s-o citești într-o cazarmă subordonată disciplinei militare? Aici se vorbea o altă limbă, se mânca o altă pâine. Oricum, poemul meu era dintr-o lume, aici, în jur, era o altă lume...

Da ce-ar fi, mi-am zis eu deodată, să le scriu la Uniunea Scriitorilor din Moldova, în sensul că am rotunjit, iată, o lucrare de proporții, și scrisul fiindu-mi cam încâlcit, iară Tiraspolul aproape de Chișinău...

3

Pare-se, am mai descris undeva fularul extraordinar pe care îl purta poetul Iosif Balțan în toamna aceea, tot mutându-l de pe un umăr pe altul. Un roș para focului, punctat pe ici-colo cu cărbuni. Era pe atunci consultant la Uniunea Scriitorilor, și eu tocmai nimerisem la el. Tot așezând și reșezând fularul, căci mai era și fercheș poetul, respirând pronunțat, căci avea ceva cu respirația, a trecut fugitiv, pe diagonală, caietul cu sărmana mea *Ursitoare*.

Evident, ceva îi plăcuse sau îl amuzase, dar nu mi-a spus ce anume. Terminând cu cititul, a scos din masă un volum masiv, *Scriitorii Moldovei Sovietice*, recent apărut, mi-a dat de înțeles că, fără stăruințele lui extraordinare, nu se știe de-ar mai fi apărut volumul pe care mi l-a și

făcut cadou. Între timp mi-a recitat poezia sa *Asaltul Varșoviei*, mi-a urat drum bun, lăsând să se înțeleagă că voi mai fi așteptat când voi mai avea ceva bun...

Nu țin minte să mai fi văzut pe cineva dintre scriitori în călătoria ceea la Chișinău, dar în regiment se făcuse multă vâlvă după plecarea mea, deoarece nu în fiecare regiment sosesc depeșe oficiale de la Uniunea Scriitorilor, nu pe fiecare apare rezoluția *polkovnikului* Dubovik „a se permite un concediu de zece zile”. Oricum, la întoarcere eram oprit peste tot și descusut în fel și chip. Invidia și curiozitatea, fiind motoarele principale ale lumii, nu ocoliseră nici cazarma noastră. Eu, la rândul meu, pentru că lăudăroși suntem din naștere, am și început a o înflori pe ici-colo, altminteri, viața prea rămâne seacă...

Eram ascultat cu multă luare-aminte. Regimentul fiind pe trei sferturi compus din ostași ruși, care deja participaseră la război, mai toți cu școala medie neterminată, cititori pasionați ai literaturii artistice, îi interesa grozav ce s-o fi petrecând acolo, în misterioasa organizație pe nume Uniunea Scriitorilor. Unde mai pui că li se apropia termenul de demobilizare și ei căutau să se căpătuiască pe aici pe undeva, nu le mai era a se întoarce în lumea de unde au plecat, arsa de focul războiului.

Mai ales îmi scotea sufletul un sergent josuț cu pieptul plin de medalii, bibliotecarul regimentului, nu mai țin minte cum îl chema. Era dobă de carte, la curent cu literatura universală, cu cea rusă și, spre uimirea mea, cu toate cele ce se petreceau în lumea politico-literară de la Chișinău.

— Cum, și pe Bucov l-ai văzut? Și pe Lupan?! Ați stat la masă în trei?!

— Nu în trei, zic, ci în patru, pentru că mai era și Iosif Balțan cu noi.

Mai trece o vreme și, într-o bună zi, când venisem la bibliotecă să schimb un clit de cărți citite pe altele necitite, mă pomenesc cu ușa bibliotecii încuiată, ceea ce se întâmpla rar de tot. Eram cam mulți cititori în așteptare și ne întrebam unul pe altul ce s-o fi întâmplat. După o lungă pauză, iată că se arată sergentul-bibliotecar, însoțit de doi soldați ce duceau niște pachete grele, dar în armată totul e secret, ce conțineau pachetele nu era treaba noastră.

Primindu-mi cărțile, sergentul, oarecum distant de data asta, mă întreabă sarcastic, fără a mă privi:

— Что твои собутыльники? Тю-тю?

— Как это, тю-тю?!

— Капут. Хана. «Во глубине сибирских руд!» Почитай вчерашнюю Советскую Молдавию...

Fuga la chioșc, cumpăr ziarul și rămân înmărmurit. Dușmani de clasă – Bucov, Lupan, Meniuc și toți ceilalți. *Predateli rodinî*. Până când vor mai spurca pământul cu umbrele lor, se întreba ziarul. Nu-mi venea să cred ochilor. Pericol de moarte plana peste mica căsuță țărănească de pe strada Fântânilor numărul 24, unde era situată Uniunea Scriitorilor. Harțașul unui fost secretar de soviet sătesc, care a tocmit și expediat sute de interpelări, s-a trezit în mine și, fără a sta mult pe gânduri, fuga la cazarmă. Tocul, hârtia și dă-i foc.

Nu mai țin mine ce era scris acolo, știu doar că răvașul era fierbinte, scris în numele poporului, căci așa se scria pe atunci dacă voiai să fie convingător. Se poate ca poeții, cei ce sunt cu adevărat fruntea neamului, pentru că nu în zadar spus a fost că poeții vin și transformă gloata în nați-

une... Citisem undeva această maximă și îmi plăcea să vin cu citate necunoscute, neașteptate...

Terminând-o cu scrisul, împăturesc foaia în trei colțuri, căci pe atunci nici vorbă de plicuri, fuga la cutia poștală și-i dau drumul, fără să-mi fi trecut prin cap că, prin scrisorica ceea, Ursitoarea propriului meu destin va pune hotar între cele ce au fost și cele ce urmau a fi.

4

Scriitorii începători, de regulă, se despart în două tabere. Cei ce scriu, dar încă nu publică, și cei care au și început deja a publica. În epoca când totul se scria de mână, a-ți vedea numele tipărit pe o foaie egala cu obținerea unui certificat de libertate, permisul de-a intra într-o cu totul altă lume. Și nu e de mirare că cei care începuseră a publica formau o castă aparte, superioară net, care nici să audă de foștii săi camarazi. La rândul lor, cei din tagma inferioară îi urmăreau cu cea mai mare atenție pe cei din tagma superioară. Era ceva suspect acolo, nu prea meritau stângăciile celea ale lor tipărite, dar, de, așa e lumea, nedreptăți la tot pasul...

Confruntările dintre cele două tabere se produceau, cum era și firesc, în biblioteca regimentului, iar sergentul bibliotecar, veșnic bine dispus și la curent cu absolut tot ce se petrecea în lume, era cel care ținea frâiele și pronunța sentințele.

Îi plăcea să discutăm împreună și mă cerea uneori pe-o jumătate de zi de la unitate, sub pretextul că e nevoie să facem ordine în bibliotecă. Odată, pe când aranjam volu-

mele în rafturi, îmi destăinuie că a mai apărut un concurent. Un sergent din regimentul vecin scrie versuri. Scrie de mult, pe ascuns, încă din anii războiului, și, cum se adună un caieteț, îl și trimite la Moscova, la Uniunea Scriitorilor. Acolo sunt consultanți literari, puși anume pentru a citi totul ce li se trimite. De publicat nu-l publică, dar consultanții de la Uniunea Scriitorilor din Moscova îl încurajează să mai scrie. Mai trece un an, se mai adună un caieteț, și el iară îl trimite în capitala țării. Și ce crezi? Mai dăunăzi este chemat *v ştab polka* și i se declară din capul locului: zece zile.

— Carceră?!

— Ei, auzi tu, carceră pentru versuri! Concediu. S-a dat ordin special și magazionerii l-au făcut păpușă – ciuboțele ofițerești, curea ofițerească, manta ofițerească, bani de drum. Seara trecută a și plecat la Moscova, la consfătuirea scriitorilor tineri.

— Fără să fi publicat un rând?!

— Fără.

— Dar... pentru ce totul nou-nouț, și încă ofițeresc?!

— Păi, să poată corespunde. Majoritatea poeziilor sunt ofițeri cu toții, unii chiar ofițeri superiori. Șolohov, Simonov, Tvardovski, colonei deja.

Stai, frate, mi-am zis, și eu, având legături personale cu Uniunea Scriitorilor din Moldova, să nu particip la nimic?! Nu a mers poemul cela cu *Ursitoarea*, trecem la proză, scrie lumea și fără a alege rime. La urma urmei, Chișinăul nu e Moscova, caiete întregi nu-ți cere nimeni, iar a înșira colo pe niște foi câteva glume frumos rotunjite, de dragul satului cel cu cer albastru, păi, să fii om și să n-o încerci și pe asta?!

Era pe atunci cam greu cu hârtia, și apoi, nefiind sigur că îi voi mai găsi acolo, după urletul cela groaznic din *Sovetskaia Moldavia*, am hotărât ca mai întâi să încerc tere-nul. Le trimit scrisoare la Chișinău, la Uniune, în sensul că, iată, am mai scris ceva în proză, și scrisul fiindu-mi aproape indescifrabil, iar Chișinăul aproape de Tiraspol...

În definitiv, dacă văd că lucrurile se mișcă, parcă e greu să te așezi într-o seară și să umpli un caiet cu niște poveștioare?

Fără a sta mult pe gânduri, pun mâna pe toc.

* * *

De data asta, făceam chiar eu cu soldații lecții politice când am fost chemat – *v ștab polka*. Sergentul cela răsfățat de la cancelaria regimentului, care intra în vorbă numai cu ofițerii, iar pe noi ceilalți nici că avea ochi să ne vadă, de data asta nu mai făcea pe grozavul. Dimpotrivă, îmi arăta un fel de stimă, amândoi fiind din breasla celor ce se hrănesc cu scrisul – el, cu caligrafia, eu, prin cuvinte sunătoare. Pe când îmi completa, pe tăcute, foaia de drum, a fost chemat la telefon în odaia vecină și, ieșind, pentru a-mi demonstra adâncă sa încredere, nu a mai acoperit cu nimic hârtiile de pe masă, cum se obișnuia în cancelariile militare.

Conversația telefonică a durat, fiind vorba de-o amantă geloasă, și, până se descurca el cu ale dragostei, eu, rămânând singur, de urât ce-mi era, prind a fura cu coada ochiului depeșa venită de la Chișinău. Tovarășul cutare, scria acolo, e unul dintre cei mai promițători tineri lite-

rați, drept care Uniunea Scriitorilor din Moldova roagă comandamentul regimentului, în vederea apropiatei conferințe a tinerilor scriitori...

Semnat – Președintele Uniunii, Andrei Lupan.

„Vai de mine, m-am gândit eu atunci în sinea mea, Lupan acela, sărmanul, lasă să se înțeleagă că aș fi din tagma celor care deja publică! Dacă se află că a mințit, îl cară în Siberia...”

Tocmai trecuse peste sărmana Moldovă cel de-al doilea val de deportări, și câțiva băietani din fosta școală de sergenți, prieteni de-ai mei, pentru niște cuvinte critice după un film ce mustea de patriotism, au fost ridicăți, judecați în mare grabă și duși la Marea Țimleansk, unde stăteau cu picioarele în apă, construind următoarea hidrocentrală... Și eu, care mă consideram om cinstit, să pun Uniunea Scriitorilor într-o asemenea situație?!...

Cutremurat de propria mea nerușinare, vin la cazarmă și, cu biletul în buzunar, pe când soldații dormeau, mă așez pe scris. Câteva schițe de politică externă, cum se obișnuia pe vremea ceea, ceva cu englezii și, de printre fantasmagoriile celea, răsare deodată și prima mea navelă publicată, *Problema vieții*. Dorul de casă ne rodea zi și noapte în toți anii de militărie, ar fi fost poate cazul să trec mai întâi pe la ai mei, dar aveam în buzunar câteva paginuțe, care, nu știu cum, parcă respirau, erau calde, abia născute, și am hotărât să trec mai întâi pe la Chișinău, pe la mult credincioasa Uniune a Scriitorilor.

Știind cum a fost echipat sergentul din regimentul vecin când a fost trimis la Moscova, am căutat și eu mai o centură de piele, mai o pereche de epoleți ca lumea. Hei,